

9 Ιουλίου 2014

“...La curiosité du public” (Η περιέργεια του κοινού) - Περί του ήθους του Παπαδιαμάντη

/ [Πεμπτούσια](#)

Image not found or type unknown

[Ο Παύλος Νιρβάνας αφηγείται το παρακάτω περιστατικό, όταν τράβηξε την ως άνω γνωστή φωτογραφία του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη]

Ὁ καημένος ὁ Ἀλέξανδρος! Καινούργιες ἀνησυχίες θὰ εἶχε πάλι ἡ ἀσκητική του ψυχὴ μὲ τὴ συρροὴ τόσων ξένων καὶ δικῶν μας μουσαφιρέων στὸ ταπεινὸ του σπιτάκι τοῦ ὠραίου νησιοῦ. Τὸν ἐτρόμαζε τόσο πολὺ «ἡ περιέργεια τοῦ Κοινοῦ».

Εἶχα διηγηθεῖ ἄλλοτε τὴν ἀνησυχία του αὐτῆ, ὅταν πῆγα, κλέφτικα, μὲ χίλιες προφάσεις, νὰ τὸν φωτογραφίσω ἀπάνω στὸ καφεενεδάκι τῆς Δεξαμενῆς. Δὲν

ὕπῃρχε ὡς τότε φωτογραφία τοῦ Παπαδιαμάντη. Καὶ συλλογιζόμενον ὅτι ἀπ' τῆ μιᾶ μέρα στὴν ἄλλη μποροῦσε νὰ πεθάνει ὁ μέγας Σκιαθίτης, καὶ μαζί του νὰ σβύση γιὰ πάντα ἡ ὁσία μορφή του. Καὶ πότε αὐτό; Σὲ μία ἐποχὴ ποὺ δὲν ὑπάρχει ἀσημότητα ποὺ νὰ μὴν ἔχει λάβει τὶς τιμὲς τοῦ φωτογραφικοῦ φακοῦ. Καὶ πῶς θὰ μποροῦσε νὰ δικαιολογηθεῖ μία τέτοια παράλειψη τῆς γενεᾶς μας σ' ἐκείνους ποὺ θὰ ἴρθοῦν κατόπι μας νὰ συνεχίσουν τὸ θαυμασμό μας γιὰ τὸν ἀπαράμιλλο λυρικό ψυχογράφο τῶν καλῶν καὶ τῶν ταπεινῶν καὶ τὸν ἀγνότατο ποιητὴ τῶν νησιώτικων γυαλῶν; Ἀλλὰ ὁ ἀγνὸς αὐτὸς χριστιανός, μὲ τὴ ψυχὴ τοῦ ἀναχωρητῆ, δὲν ἐννοοῦσε, μὲ κανένα τρόπο, νὰ ἐπιτρέψη στὸν ἑαυτό του μιᾶ τέτοια εἰδωλολατρικὴ ματαιότητα. «Οὐ ποιήσεις σεαυτῷ εἶδωλον οὐδὲ παντὸς ὁμοίωμα» ἦταν ἡ ἄρνησή του καὶ ἡ ἀπολογία του. Ἀποφάσισα ὅμως νὰ πάρω τὴν ἁμαρτία του στὸ λαιμό μου. Ὁ Θεὸς καὶ ἡ μακαρία ψυχὴ του ἄς μοῦ συχωρέσουν τὸ κρῖμα μου. Ἐνας ἀπὸ τοὺς ὠραιότερους τίτλους ποὺ ἀναγνωρίζω στὴ ζωὴ μου, εἶναι ὅτι παρέδωκα στοὺς μεταγενέστερους τὴ μορφή τοῦ Παπαδιαμάντη.

Μὲ τί δόλια καὶ ἁμαρτωλὰ μέσα ἐπραγματοποίησα τὸν ἄθλο μου αὐτό, τὸ διηγῆθηκα, ὅπως εἶπα, ἄλλοῦ. Ἐκεῖνο ποὺ μοῦ θυμίζουσαν ζωηρότερα τώρα οἱ εὐλαβητικὲς γιορτὲς τῆς Σκιάθου, εἶναι ἡ ἀνησυχία του τὴ στιγμὴ ποὺ τὸν ἀποτράβηξα ὡς τὴν προσήλια γωνίτσα τοῦ μικροῦ καφενεῖου, γιὰ νὰ ποζάρῃ μπροστὰ στὸν φακό μου. Νὰ «ποζάρῃ» εἶναι ἕνας λεκτικὸς τρόπος. Εἶχε πάρει μόνος του τὴ φυσικὴ του στάση ἀπάνω σὲ μιᾶ πρόστυχη καρέκλα, μὲ τὰ χέρια σταυρωμένα στὸ στῆθος, μὲ τὸ κεφάλι σκυφτό, μὲ τὰ μάτια χαμηλωμένα, στάση βυζαντινοῦ ἀγίου, σὰν ξεσηκωμένη ἀπὸ κάποιο καπνισμένο παλιὸ τέμπλο ἐρημοκλησιοῦ τοῦ νησιοῦ του. Αὐτὴ δὲν ἦταν στάση γιὰ μιᾶ πεζὴ φωτογραφία. Ἦταν μιᾶ καλλιτεχνικὴ σύνθεση, καὶ θὰ μποροῦσε νὰ εἶναι ἕνα ἔργο τοῦ Πανσελήνου ἢ τοῦ Θεοδοκοπούλου. Ἀμφιβάλλω ἂν φωτογραφικὸς φακὸς ἔλαβε ποτὲ μιᾶ τέτοια εὐτυχία.

Ἀλλὰ ὁ Ἀλέξανδρος ἦταν βιαστικὸς νὰ τελειώνουμε. Γιατί; Μοῦ τὸ ψιθύρισε, ἀνήσυχτα στὸ αὐτί, καὶ ἦταν ἡ πρώτη φορὰ ποὺ τὸν εἶχα ἀκούσει – οὔτε φαντάζομαι πῶς θὰ τὸν ἄκουσε ποτὲ κανένας ἄλλος – νὰ μιλεῖ γαλλικά:

– Nous excitons la curiosité du public.

Ἀκούσατε; Ἐρεθίζαμε τὴν περιέργεια τοῦ ...Κοινοῦ! Ποιοῦ Κοινοῦ; Δὲν ἦταν ἐκεῖ κοντά μας παρὰ ἓνα κοιμισμένο γκαρσόνι τοῦ καφενείου, ἓνας γεροντάκος ποὺ λιαζότανε στὴν ἄλλη γωνία τοῦ μαγαζιοῦ, καὶ δυὸ λουστράκια ποὺ παίζανε παράμερα. Αὐτὸ ἦταν τὸ Κοινό, ποὺ ἀνησυχοῦσε τὸν Παπαδιαμάντη ἢ «περιέργειά» του. Κι' αὐτὴ ἦταν ἡ διαπόμευσή του, ποὺ βιαζότανε νὰ τῆς δώσει ἓνα τέλος, - Ἡ φιλία ἐνίκησε τὸ ζορμπαλίκι... μοῦ εἶπε - ἀντιγράφω τὰ ἴδια του τὰ λόγια - στὸ τέλος τοῦ μαρτυρίου του.

Μήπως δὲν ἦταν, στ' ἀλήθεια, μιὰ πραγματικὴ θυσία ποῦ εἶχε κάνει στὴ φιλία μου; Μιὰ θυσία τῆς ἀγιότητάς του στὴν εἰδωλολατρικὴ ματαιότητα τῶν ἐγκοσμίων.

Καὶ συλλογίζομαι τώρα τὶς ἑκατοντάδες τῶν Γάλλων προσκυνητῶν τῆς ἐταιρείας Μπυντέ, καὶ τῶν δικῶν μας τοῦ «Ὀδοιπορικοῦ Συνδέσμου», ποὺ πέρασαν τὸ κατώφλι τοῦ ταπεινοῦ τοῦ ἐρημητηρίου, ὅπου πλανᾶται τώρα ἡ σκιά του στὰ γνώριμα καὶ ἀγαπητὰ τῆς κατατόπια τῆς ζωῆς του καὶ τῆς ἐργασίας του. Συλλογίζομαι τὴν παράταξη τῶν ναυτικῶν ἀγνημάτων, ποὺ παρουσίασαν ὅπλα μπροστὰ στὸ μνημεῖο του. Συλλογίζομαι τὶς στολές, τὰ ξίφη, τὶς χρυσὲς ἐπωμίδες ποὺ ἔλαμπαν κάτω ἀπὸ τὸν ἥλιο τοῦ νησιοῦ του, γιὰ τὴ δόξα του. Συλλογίζομαι τοὺς λόγους τῶν ἐπισήμων, τοὺς ἐθνικοὺς ὕμνους, τὰ στεφάνια τῆς δάφνης, τὶς πανηγυρικὲς κωδωνοκρουσίες, ποὺ ἔπλεξαν μὲ ἤχους καὶ χρώματα τὸ ἐγκώμιό του.

Συλλογίζομαι ὅλα αὐτὸ τὸ δοξαστικὸ πανηγύρι, καὶ ἡ σκέψη μου πετάει στὸ «Κοινὸν» τοῦ ἐρημικοῦ καφενείου τῆς Δεξαμενῆς - ἓνα γκαρσόνι, ἓνας γεροντάκος, δυὸ λουστράκια - ποὺ ἀνησυχοῦσε, τὴ μακρυνὴ ἐκείνη μέρα ὁ μακαρίτης μήπως «ἐρεθίσῃ τὴν περιέργειάν των». Τί ἀνησυχία θὰ εἶχε νοιώσει τώρα, στὰ βάθη τοῦ ταπεινοῦ τάφου ὅπου «ἀναπαύεται ἐν Χριστῷ» ὁ χριστιανὸς ποιητὴς τῶν ταπεινῶν, ἀπὸ τὸ δοξαστικὸ αὐτὸ θόρυβο; Καὶ πόσο θὰ βιαζότανε πάλι νὰ τελειώσῃ; Ἄν σάλεψαν, ἀπὸ μυστικὲς αὔρες, αὐτὴ τὴ στιγμή, τὰ κυπαρίσσια τοῦ τάφου του, ἓνας στεναγμὸς θὰ βγῆκε ἀπὸ τὸ θρόισμά τους. Ἐνας ἤχος, ποὺ θὰ ξαναψιθύριζε τὰ παλιά του ἐκεῖνα ἀνήσυχια καὶ τόσο συμπαθητικὰ λόγια, σὲ μιὰ γλῶσσα ποὺ τὴν ἐννοοῦσαν τώρα, γιὰτὶ ἦταν δική τους, οἱ εὐλαβητικοὶ προσκυνητὲς του τῆς γαλλικῆς γῆς:

- Nous excitons la curiosité du public.

Πηγή: περιοδικὸ *Νέα Ἑστία* 1933, τ. 133, σελ. 1020-1021